

Sygn. akt I NWW 123/21

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska

w sprawie z wniosku M. J.
o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach P. D.
od orzekania w sprawie o sygn. VI GC 1084/19,
w przedmiocie wniosku M. J. z 17 października 2022 r. o wyłączenie sędziów Sądu
Najwyższego od orzekania w sprawie o sygn. I NWW 123/21,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 13 grudnia 2022 r.,

odracza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziów Sądu
Najwyższego i przedstawia do rozstrzygnięcia składowi siedmiu
sędziów Sądu Najwyższego następujące zagadnienie prawne:

**„Czy dopuszczalne jest rozpoznawanie w trybie art. 49 § 1
ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania
cywilnego (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1805, ze zm.)
sformułowanego przez stronę wniosku o wyłączenie sędziego
wyznaczonego do orzekania w przedmiocie wniosku o
wyłączenie sędziego?”.**

UZASADNIENIE

Pismem z 17 października 2022 r. (data nadania) M.J. złożył wniosek o
wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego w sprawie toczącej się z jego wniosku o
wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach P. D. od
rozpoznania sprawy toczącej się przed tym Sądem pod sygn. VI GC 1084/19.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, Nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: Konstytucja RP) każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. W judykaturze Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że na prawo to składają się w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); 2) prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności; 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd oraz 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2010 r., SK 38/09).

Trybunał Konstytucyjny konsekwentnie podnosi, że jedną z gwarancji bezstronności sądu jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 grudnia 2002 r., SK 27/01). Trybunał Konstytucyjny wskazał również, że instytucja wyłączenia sędziego pozostaje w ścisłym związku z niezależnością i bezstronnością sądu. Wartości te określają, obok niezawisłości sędziowskiej, najważniejsze cechy charakteryzujące funkcje sądów jako instytucji sprawujących wymiar sprawiedliwości (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 grudnia 2005 r., SK 53/04).

W orzecznictwie sądowym akcentuje się gwarancyjną rolę instytucji wyłączenia sędziego także w realizacji zasady niezawisłości sędziowskiej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 listopada 1975 r., II CZ 136/75), co jest zagadnieniem kluczowym dla wymiaru sprawiedliwości. Na ten właśnie aspekt instytucji wyłączenia sędziego zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny podnosząc, że instytucja wyłączenia sędziego nie tylko nie wkracza w sferę niezawisłości sędziego i nie narusza jej, ale ma służyć pełnej realizacji gwarancji tej niezawisłości, a w konsekwencji właściwego wypełniania nakazu respektowania konstytucyjnego prawa do sądu (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 13 grudnia 2005 r., SK 53/04 i 24 czerwca 2008 r., P 8/07). Wynika stąd

bezpośredni związek między prawidłowością mechanizmów decydujących o wyłączeniu sędziego a efektywnością respektowania konstytucyjnego prawa do sądu.

Instytucja wyłączenia sędziego służy zatem nie tylko umacnianiu bezstronności i niezawisłości sądu, lecz także podnoszeniu autorytetu wymiaru sprawiedliwości (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 20 lipca 2004 r., SK 19/02; 13 grudnia 2005 r., SK 53/04; 24 czerwca 2008 r., P 8/07). Nakaz zachowywania zewnętrznych znamion niezawisłości dowodzi, że ważne jest nie tylko to, by sędzia orzekający w sprawie zachowywał się zawsze rzeczywiście zgodnie ze standardami niezawisłości i bezstronności, lecz także by w ocenie zewnętrznej zachowanie sędziego odpowiadało takim standardom. Reguły wyłączenia sędziego służą zatem budowie społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2010 r., SK 38/09).

Na te aspekty instytucji wyłączenia sędziego zwraca uwagę również Europejski Trybunał Praw Człowieka. W wyroku z 15 października 2009 r. w sprawie M. przeciwko Malcie, stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284 ze zm.) w aspekcie prawa do bezstronnego sądu, w związku z nieuwzględnieniem, w określonej sytuacji, wniosku strony postępowania o wyłączenie sędziego (skarga nr 17056/06).

W prawie procesowym tryb wyłączenia sędziego na wniosek strony przewidziany jest zarówno w procedurze cywilnej (art. 49 k.p.c.), jak i karnej (art. 41 k.p.k.), jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie (*iudex suspectus*).

O doniosłości wskazanych uregulowań kodeksowych dotyczących wyłączenia sędziego świadczy to, że ich naruszenie prowadzić może na gruncie procedury cywilnej nawet do nieważności postępowania (art. 379 k.p.c.), zaś w postępowaniu karnym do stwierdzenia bezwzględnej przyczyny odwoławczej (art. 439 k.p.k.).

W związku z powyższym przyjmuje się, że wśród kwestii wypadkowych generalnie sprawy wyłączenia sędziego – z uwagi na dalsze konsekwencje

uchybień w tej kwestii – są (i powinny być) traktowane jako szczególne, ponieważ ewentualne wady mogą prowadzić do unicestwienia rezultatów postępowania sądowego, i to z wykorzystaniem najsilniejszych środków procesowych. W konsekwencji (z uwagi na skutki) powinno to także rzutować na wymagany standard procedury orzekania w tych sprawach (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2010 r., SK 38/09).

Nie kwestionując funkcjonalnego i gwarancyjnego znaczenia instytucji wyłączenia sędziego dla urzeczywistnienia konstytucyjnego prawa statuowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu wniosku M. J. o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego w sprawie I NWW 123/21 powziął wątpliwości, czy w procedurze cywilnej dopuszczalny jest mechanizm procesowy, w którym strona może wnioskować o wyłączenie konkretnego sędziego wyznaczonego (wylosowanego) do rozpoznania postępowania incydentalnego, którego przedmiotem jest konkretny wniosek o wyłączenie sędziego. Wątpliwości te dotyczą mianowicie kwestii, czy postępowanie w przedmiocie wyłączenia sędziego na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego można uznać za „sprawę”, w której sędzia może w ogóle podlegać wyłączeniu.

Pomimo że regulacja z art. 49 § 1 k.p.c. nie zawiera katalogu spraw, w których dopuszczalne jest składanie przez strony wniosków o wyłączenie sędziego, oczywistym jest, że pojęcie „sprawy” na gruncie wskazanego przepisu odnosić należy do głównego przedmiotu postępowania sądowego. Stąd, nie ulega wątpliwości, że omawiana regulacja procesowa z art. 49 k.p.c. daje gwarancje, że strona może wnioskować o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania danej sprawy co do *meritum*.

Wymaga jednak rozważenia, czy przez „sprawę” w rozumieniu art. 49 k.p.c. należy rozumieć również postępowanie incydentalne, rozpoznawane poza głównym tokiem sprawy, a w szczególności, czy strona może domagać się wyłączenia sędziego wyznaczonego jedynie do rozpoznania postępowania ubocznego, którego przedmiotem jest wniosek o wyłączenie sędziego, a zatem sędziego, który nie jest sędzią orzekającym w danej sprawie (*sensu largo*), a wyłącznie bierze udział w jednym ze stadiów postępowania głównego, tym bardziej, że jak pokazuje praktyka orzecznicza Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, strony

niejednokrotnie w sposób instrumentalny wykorzystują tego rodzaju „wielostopniowe” wnioski o wyłączenie sędziego, doprowadzając nieraz w konsekwencji do paraliżu postępowań i uniemożliwiając wydanie rozstrzygnięć w rozsądnym terminie (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 listopada 2022 r., I NWW 186/22).

Odnosząc się do określonego problemu prawnego, można bronić poglądu, że wyeliminowanie z katalogu spraw, w których strona jest uprawniona do wnoszenia o wyłączenie sędziego, sprawy ubocznej o wyłączenie sędziego, należy pochylić w kategoriach ograniczenia konstytucyjnego prawa do uzyskania rozstrzygnięcia sprawy zgodnie z wymogami określonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP (pośredniego zamknięcia drogi sądowej przez naruszenie wymogów sprawiedliwości proceduralnej w prawie do sądu).

Wprawdzie w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wniosek o wyłączenie sędziego nie wszczyna „sprawy” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2010 r., SK 38/09, zob. też A. Sakowicz, M. Dziurda, B. Wołodkiewicz [w:] Opinia uzupełniająca Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego z 26 sierpnia 2022 r. w sprawie dopuszczalności wyłączenia sędziego wylosowanego do rozpoznania wniosku o badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności, BSA II.050.81.2022). Niemniej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że konieczność ustanowienia określonych środków proceduralnych w niektórych kwestiach wpadkowych, niemających charakteru odrębnej sprawy w rozumieniu Konstytucji RP, może wynikać z ogólnego wymogu ukształtowania procedury sądowej zgodnie z zasadami sprawiedliwości proceduralnej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2013 r., SK 14/11).

Powyższe argumenty mogą skłaniać do przyjęcia, że dopuszczalne jest formułowanie przez stronę w trybie art. 49 § 1 k.p.c. wniosku o wyłączenie sędziego wyznaczonego do orzekania w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziego.

Takie też stanowisko wyrażane jest w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego na gruncie spraw rozpoznawanych na podstawie Kodeksu

postępowania cywilnego. Generalnie judykatura Izby Cywilnej oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w kontekście wykładni art. 49 § 1 k.p.c. dopuszcza bowiem mechanizm procesowy wyłączenia – na wniosek strony – sędziego wyznaczonego (wylosowanego) do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego. Przyjmuje się, że na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego dopuszczalne są więc „wielostopniowe” wnioski o wyłączenie sędziego, w tym w postępowaniach incydentalnych o wyłączenie sędziego (zob. np. postanowienie z 24 czerwca 2022 r., III CZP 109/22, w którym Sąd Najwyższy wyłączył sędziego Sądu Najwyższego „X” od rozpoznania żądania sędziego Sądu Najwyższego „Y” wyłączenia od rozpoznania żądania sędziego Sądu Najwyższego „Z” wyłączenia od rozpoznania zagadnienia prawnego przedstawionego przez sąd apelacyjny; zob. też np. postanowienie z 24 maja 2022 r., I NWW 87/21, w którym Sąd Najwyższy rozpoznał wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego „X” od orzekania w sprawie wniosku o wyłączenie sędziego sądu okręgowego).

W postanowieniu z 30 kwietnia 2021 r., I NWW 1/21, Sąd Najwyższy podkreślił, że wyłączenie sędziego w postępowaniu cywilnym nie jest wprawdzie sprawą w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Niemniej statuujące instytucję wyłączenia przepisy Kodeksu postępowania cywilnego muszą być wykładane z należyтым poszanowaniem przepisów ustrojowych rozdziału VIII Konstytucji RP. Powinny być wykładane w duchu ich gwarancyjnego charakteru, ściśle i w sposób wolny od jakichkolwiek uproszczeń.

Na gruncie spraw cywilnych dominuje tym samym koncepcja, zgodnie z którą postępowanie incydentalne w przedmiocie wyłączenia sędziego mieści się w pojęciu „sprawy” w rozumieniu art. 49 k.p.c., a strona ma możliwość realizacji uprawnienia procesowego z art. 49 k.p.c. i występować z wnioskiem o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy wпадkowej w przedmiocie wyłączenia sędziego. Oznacza to, że w postępowaniu cywilnym pojęcie „sprawy” w rozumieniu przepisów o wyłączeniu sędziego (w tym art. 49 k.p.c.) odnosi się nie tylko do postępowania zmierzającego do rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu (roszczeniu głównym), ale i do postępowania zmierzającego do rozstrzygnięcia o charakterze incydentalnym, w szczególności wniosku o wyłączenie sędziego. Znajduje to wyraz w posługiwaniu się pojęciem „sprawy”

w odniesieniu do postępowania z wniosku o wyłączenie sędziego. Stanowisko to prezentowano również we wcześniejszym orzecznictwie, o czym świadczy choćby postanowienie z 13 września 2007 r., III CZ 32/07, w którym Sąd Najwyższy odnosił się do „sprawy o wyłączenie sędziego” oraz sprawy o „wyłączenie innego sędziego od orzekania o wyłączeniu danego sędziego” (tak też A. Sakowicz, M. Dziurda, B. Wołodkiewicz [w:] *Opinia uzupełniająca Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego...*).

Pogląd, zgodnie z którym postępowanie incydentalne w przedmiocie wyłączenia sędziego stanowi „sprawę” w rozumieniu art. 48 i n. k.p.c., zakłada przy tym, że przez pojęcie to należy rozumieć „sprawę” w znaczeniu funkcjonalnym, a więc konkretne postępowanie, które ma zostać zakończone wydaniem orzeczenia. Nawiązuje to do wyróżnionego przez W. Broniewicza pojęcia „sprawy” w znaczeniu procesowym jako synonimu „postępowania” (zob. W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2008, s. 35., zob. też A. Sakowicz, M. Dziurda, B. Wołodkiewicz [w:] *Opinia uzupełniająca Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego...*).

Podnosi się jednocześnie, że za traktowaniem – przynajmniej w kontekście wyłączenia sędziego – postępowań incydentalnych jako „spraw” przemawia pośrednio także art. 48 k.p.c., posługujący się sformułowaniem, że sędzia jest wyłączony od orzekania „w sprawach”. Mimo użycia w art. 48 k.p.c. określenia „sprawa” w postępowaniu cywilnym przyjmuje się, że sędzia podlegający wyłączeniu z mocy samej ustawy w danej sprawie nie powinien także rozpoznawać incydentalnych wniosków o wyłączenie z jej rozpoznania innego sędziego zgodnie z art. 49 k.p.c. (zob. A. Sakowicz, M. Dziurda, B. Wołodkiewicz [w:] *Opinia uzupełniająca Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego...*).

Z drugiej strony należy stwierdzić, że istnieją uzasadnione racje przemawiające za uznaniem jako niedopuszczalnego wniosku złożonego w trybie art. 49 k.p.c. o wyłączenie sędziego wyznaczonego do orzekania w incydentalnym postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego.

Przede wszystkim wymaga podkreślenia, że w świetle ugruntowanego stanowiska Trybunału Konstytucyjnego prawo do sądu nie ma bezwzględnego i absolutnego charakteru, stwarzającego uprawnionemu możliwość nieograniczonej

ochrony swych praw na drodze sądowej w ramach każdej procedury i każdego typu postępowania (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 10 maja 2000 r., K 21/99). Gwarancje konstytucyjne związane z prawem do sądu nie mogą być traktowane jako nakaz urzeczywistnienia w każdym trybie i w każdym rodzaju procedury tego samego zestawu instrumentów procesowych, jednolicie określających pozycję stron postępowania i zakres przysługujących im środków procesowych. Trybunał akcentuje, że na tym polega właśnie istota odpowiedniego równoważenia mechanizmów procesowych, gdzie ceną większej efektywności i szybkości postępowania jest niejednokrotnie wprowadzenie silniejszych rygorów formalnych, bardziej dyscyplinujących zachowania stron, zawężających zakres dostępnych środków procesowych czy też zawężających zakres kontroli instancyjnej (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 lipca 2004 r., P 2/04). Przy odmiennym założeniu można by bowiem zakwestionować wszystkie odrębności proceduralne, występujące w ramach postępowania sądowego, które służą zapewnieniu szybszej i bardziej efektywnej ochrony praw i interesów podmiotów dochodzących swych praw przed sądem. Nieuzasadnione byłoby przyjmowanie, z powołaniem się na regulacje konstytucyjne, konieczności tworzenia rozwiązań, które odtwarzałyby - w odniesieniu do każdej kategorii spraw, bez względu na ich specyfikę i inne racje, związane najczęściej ściśle z postulatem efektywności stosowanych procedur - ten sam idealny, abstrakcyjny model postępowania (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 28 lipca 2004 r., P 2/04; 23 października 2006 r., SK 42/04; 14 października 2008 r., SK 6/07). W konsekwencji, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, nie każda odmienność lub specyfika postępowania sądowego musi być *a priori* traktowana jako ograniczenie prawa do sądu i związanych z tym gwarancji procesowych stron. Z Konstytucji RP nie wynika bowiem założenie, że każde postępowanie sądowe musi operować tym samym instrumentarium procesowym. Samo istnienie postępowań szczególnych i odrębnych nie może być więc traktowane *per se* jako podstawa do kwestionowania gwarancji konstytucyjnych. Tak rozumiana spójność systemu prawnego nie miałaby swego oparcia konstytucyjnego (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 lipca 2004 r., P 2/04).

Jednocześnie w wyroku z 2 czerwca 2010 r., SK 38/09, Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że nie może budzić zasadniczych zastrzeżeń dążenie ustawodawcy do takiego ukształtowania procedury rozpoznawania wniosków o wyłączenie sędziego, które respektując podstawowy cel tej instytucji, zapewni jednocześnie poszanowanie powagi i dobrego imienia sądu (wymiaru sprawiedliwości), jak również ochronę praw innych uczestników postępowania. Z tego choćby względu uznać należy za uzasadnione i pożądane obowiązywanie takich rozwiązań prawnych (procesowych), których celem jest zapobieżenie nadużywaniu tej instytucji. W powołanym judykacie Trybunał Konstytucyjny podkreślił tym samym, że znaczenie i rola instytucji wyłączenia sędziego wymaga stworzenia procedur pozwalających z jednej strony na jej realne stosowanie, ale z drugiej zapobiegających jej nadużywaniu.

W kontekście powyższego, ograniczenie możliwości zgłaszania przez stronę wniosku o wyłączenie sędziego w postępowaniu wpadkowym o wyłączenie sędziego można pochylić jako służące dobru wymiaru sprawiedliwości w tym znaczeniu, że prowadzi to do zdecydowanego przyspieszenia toku danego postępowania, a tym samym realizuje istotny z punktu widzenia zasad państwa prawa postulat tworzenia rozwiązań sprzyjających efektywności postępowania sądowego.

Praktyka orzecznicza w sprawach cywilnych wskazuje bowiem, że (zwłaszcza w ostatnim czasie) zdarzają się przypadki, w których strony – dążąc do realizacji swoich interesów procesowych – instrumentalnie wykorzystują instytucję wyłączenia sędziego. Składając „wielostopniowe” wnioski o wyłączenie sędziego w postępowaniach incydentalnych, których przedmiotem jest wyłączenie sędziego, strony świadomie próbują doprowadzić (niekiedy nawet skutecznie) do udaremnienia wydania przez sąd rozstrzygnięcia w sprawie głównej w rozsądnym terminie (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 listopada 2022 r., I NWW 186/22).

Nie ulega więc wątpliwości, że z obiektywnego punktu widzenia akceptacja tego rodzaju mechanizmu procesowego, polegającego na powielaniu przez strony wniosków o wyłączenie sędziego (tj. formułowaniu kolejnych wniosków o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie

sędziego), obniża skuteczność i efektywność wymiaru sprawiedliwości. Strona, której zależy na maksymalnym opóźnieniu rozpoznania sprawy, może takimi wnioskami o wyłączenie sędziego doprowadzić do paraliżu postępowania. Bez wątpienia tego rodzaju nadużycie praw procesowych nie służy określonemu w Konstytucji RP oraz prawie Unii Europejskiej celowi, jakim jest gwarancja bezstronności czy szerzej rzetelności procesu. Nie służy również budowie społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości. Wręcz przeciwnie, tego rodzaju praktyka prowadzi niejednokrotnie do wypaczenia sensu tej ochrony, przewlekłości postępowania lub naruszenia w inny sposób praw innych stron postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 2021 r., I NWW 1/21).

Wreszcie, należy podkreślić, że w judykaturze Izby Karnej Sądu Najwyższego, na tle wykładni art. 41 k.p.k., którego brzmienie w warstwie redakcyjnej w istocie odpowiada treści art. 49 § 1 k.p.c., ugruntowane jest stanowisko negujące dopuszczalność wniosku o wyłączenie sędziego wyznaczonego do orzekania w incydentalnym postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego. W postępowaniu karnym – odmiennie niż w postępowaniu cywilnym – dominuje zapatrywanie, że strona nie może formułować żądania wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, gdyż sędzia objęty takim wnioskiem nie jest sędzią wyznaczonym do rozpoznania sprawy (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego Izby Karnej z 23 listopada 2004 r., V KK 195/04).

Wprawdzie w najnowszym orzecznictwie Izby Karnej Sądu Najwyższego można niekiedy spotkać się z poglądem, że strona w postępowaniu karnym może domagać się wyłączenie sędziego w sprawie o wyłączenie sędziego. Dla przykładu warto powołać tu postanowienie z 27 lipca 2021 r., II KO 36/21, w którym Sąd Najwyższy po rozpoznaniu wniosku w przedmiocie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, wyłączył Sędziego Sądu Najwyższego „X” od rozpoznania wniosku skazanego A.K o wyłączenie Sędziego Sądu Najwyższego „Y” od rozpoznania kasacji obrońcy skazanego. Należy jednak podkreślić, że powołane stanowisko Sądu Najwyższego na gruncie procedury karnej ma charakter odosobniony, a przy tym nie zawiera żadnego merytorycznego uzasadnienia przyjętego w nim kierunku wykładni art. 41 k.p.k.

Pogląd, że generalnie w postępowaniu karnym niedopuszczalne jest żądanie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, gdyż nie jest to sędzia wyznaczony do rozpoznania sprawy, formułowany jest także przez przedstawicieli nauki prawa karnego (zob. A. Sakowicz, M. Dziurda, B. Wołodkiewicz [w:] *Opinia uzupełniająca Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego ...*).

W kontekście powyższych argumentów, zdaniem Sądu Najwyższego orzekającego w niniejszym postępowaniu incydentalnym, wymaga rozstrzygnięcia czy – zwłaszcza przy uwzględnieniu praw innych uczestników postępowania rozpatrzenia ich sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki – realizacja prawa strony do żądania wyłączenia sędziego w sprawie o wyłączenie sędziego służy w pełni zamierzonym przez ustawodawcę celom instytucji wyłączenia sędziego w postępowaniu cywilnym. Jednocześnie zachodzi potrzeba rozważenia czy – przy uwzględnieniu spójności systemu prawnego w sprawach karnych i cywilnych w aspekcie ukształtowania procesowych przesłanek instytucji wyłączenia sędziego na wniosek strony – prawidłowe jest różnicowanie na gruncie obu tych procedur kryteriów oceny dopuszczalności tego rodzaju wniosku strony.

Rozstrzygnięcie przedstawionego problemu prawnego, dotyczącego akceptacji formułowania przez stronę w sprawie cywilnej wniosku o wyłączenie sędziego wyznaczonego do orzekania w incydentalnym postępowaniu w przedmiocie wyłączenia sędziego, w oczywisty sposób ma przy tym znaczenie przy rozpoznaniu stanowiącego przedmiot niniejszej sprawy wpadkowej wniosku M.J. o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego od udziału w sprawie toczącej się z jego wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach P. D. od rozpoznania sprawy toczącej się przed tym Sądem pod sygn. VI GC 1084/19.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 82 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904 ze zm.), orzekł jak w sentencji.

[as]

